

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ БОРИСА КОРОТЯЄВА

В КОНЦЕПЦІЇ «НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»

УДК 37.014.3:37.091.4Коротяєв

DOI: 10.12958/2227-2747-2023-2(183)-44-52

Мороз Яна Едуардівна,

аспірант кафедри туризму, готельної і ресторанної справи
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Україна.

yanafrost777@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5585-305X>

Для цитування: Мороз Я. Е. Педагогічні ідеї Бориса Коротяєва в концепції «Нової української школи». *Освіта та педагогічна наука*. 2023. № 2 (183). С. 44–52. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2023-2\(183\)-44-52](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2023-2(183)-44-52).

References (стандарт APA): Moroz, Ya. E. (2023). Pedagogichni idei Borysa Korotiaieva v kontseptsii «Novoi ukrainskoi shkoly» [Pedagogical Ideas of Borys Korotiaiev in the Concept of the «New Ukrainian School»]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and Pedagogical Sciences*, 2 (183), 44–52. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2023-2\(183\)-44-52](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2023-2(183)-44-52) [in Ukrainian].

Постановка проблеми. Сьогодні наша держава стала на сучасний шлях оновлення системи освіти й педагогічної науки. Ми спостерігаємо активну розбудову Нової української школи – головної реформи Міністерства освіти і науки, метою якої є різнобічний розвиток, виховання й соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення й навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності. У сучасних умовах освітянська спільнота перебуває в неперервному пошуку продуктивних, ефективних методів навчання й виховання молоді та постійно отримує творчі модернізаційні виклики. Одним із важливих джерел розв'язання сучасних

освітніх завдань є історико-педагогічний аналіз прогресивних ідей наших попередників, зокрема відомих педагогів і психологів. Цінним й актуальним у цьому плані може стати професійний досвід відомого українського вченого Бориса Коротяєва.

Аналіз науково-педагогічної спадщини авторитетного українського педагога, що включає новаторську концепцію та теоретичні положення, нестандартні творчі розробки, свідчить про те, що його педагогічні ідеї можуть інтегруватися в сучасний освітній простір, а деякі з них уже успішно використовуються в новій реформі.

Аналіз актуальних досліджень. Цінну науково-педагогічну спадщину Бориса Коротяєва різноаспектно досліджували О. Гнізділова, С. Головка, Є. Коротаєва, В. Курило, Г. Міненко, С. Чугай та ін. У своїх наукових працях вони розглядали творчий доробок педагога, особливості його педагогічної системи, принципи виховання, проблеми дидактики тощо. Дослідження І. Чепіги та В. Топольського ґрунтуються на педагогічних засадах ученого та присвячені аналізу й упровадженню новаторської концепції розвитку гнучких педагогічних технологій Бориса Коротяєва у навчальних закладах. В. Чепіга, вивчаючи формування творчої, пізнавальної діяльності в школярів, так само спирається на провідні наукові позиції Бориса Коротяєва.

Наукові праці Б. Коротяєва репрезентують різні аспекти педагогічної теорії та практики: роль педагогічної науки у світлі викликів сучасного життя (Коротяєв, Курило, 2009), проблеми педагогічної філософії, філософії дошкільника та школяра дитячого й підліткового віку як стійкий спосіб його життя (Коротяєв, Курило, Савченко, 2010). Узагальнення та критичне переосмислення результатів власної багато-річної науково-педагогічної діяльності представлено в статті Б. Коротяєва (Коротяєв, 2016).

У дослідженні О. Гнізділової проаналізовано науково-педагогічну діяльність Б. Коротяєва, висвітлено еволюцію його педагогічних ідей, розкрито концептуальні засади педагогічних досліджень (Гнізділова, 2013). Я. Мороз здійснено систематизацію науково-педагогічної спадщини Бориса Коротяєва (Мороз, 2020) та висвітлено життєвий і творчий шлях науковця, педагога-новатора Бориса Коротяєва (Мороз, 2022).

Разом з цим бракує сучасних розвідок, які б розкривали педагогічні ідеї Бориса Коротяєва як орієнтир роботи навчальних закладів у сучасних умовах реформування та оновлення системи освіти.

Мета статті – проведення паралельно провідних ідей видатного українського вченого Бориса Коротяєва із сучасною практикою Нової української школи, виявлення їх актуальності для подальшого реформування освіти і науки.

Методологія та методи дослідження. Дослідження спирається на такі методологічні підходи: системний, особистісний та діяльнісний. Для досягнення мети використано комплекс теоретичних методів дослідження, який включав синтез, зіставлення, узагальнення, історико-педагогічний та порівняльний аналіз.

Виклад основного матеріалу.

Цінність та унікальність педагогічної системи видатного українського педагога Бориса Івановича Коротяєва (1929 – 2019 рр.) в тому, що вона будувалася на основі його власного практичного досвіду всупереч авторитарній радянській системі. Він досліджував питання, які в концепції Нової української школи залишаються досить гострими та нагальними: педагогічна творчість, розвиток гармонійної особистості, дитиноцентризм, виховання мислячої та самостійної особистості, культ читання, педагогіка партнерства, реформування мети освіти та системи оцінювання й контролю, автономія шкіл та ін. (Нова українська школа).

Формула Нової школи складається з дев'яти компонентів, більшість з них збігаються з провідними ідеями Бориса Коротяєва, які були озвучені багато років тому. Запропонована вченим організація освітнього процесу ґрунтується на певних пріоритетах, які перегукуються з новою реформою.

Пріоритет 1. *Дитиноцентризм* є провідним пріоритетом у професійній діяльності вченого. У його наукових доробках ми знаходимо актуальні відповіді на такі проблемні питання:

- розвиток дитини відповідно до її вікових психофізіологічних особливостей і

потреб, з урахуванням її індивідуальних можливостей. Для кращого розуміння поведінки дитини в той чи той віковий проміжок Борис Коротяєв звертався до праць авторитетних фізіологів (П. Анохін, М. Берштейн, М. Гращенков та ін.), у яких описано медико-біологічні й психофізичні особливості розвитку дитячого, ясельного, дитсадівського й молодшого шкільного віку, та до доробків відомого педагога М. Монтесорі і на основі цього будував уже власну теорію вільного розвитку особистості;

- розвиток самостійності, незалежного мислення й активізація природного рефлексу «Я сам», або, як його ще називає Борис Коротяєв, феномен «самості». Самостійна робота учня (індивідуальна, у парі, групова) на уроці повинна завжди домінувати й займати зазвичай не менше двох третин його часу, а частіше навіть більше, бо в іншому випадку педагоги, які позбавляють учнів самостійного творчого пошуку, приречені на те, що їхні предмети будуть спрямовані лише на швидке поверхове вивчення;

- плекання творчості. У професійній діяльності Борис Коротяєв використовує пізнавально-творчий підхід до навчання, під час якого учня не змушують запам'ятовувати незрозумілі терміни, формули і дати, а занурюють його до процесу пізнання, де він самостійно мислить, самовиражається, розкриває свій потенціал, створює власну думку, самого себе і новий продукт своєї розумової діяльності;

- орієнтація на виховання загальнолюдських цінностей. Педагогічна система Бориса Коротяєва спрямована на розвиток морально-етичних та соціально-політичних цінностей. У ціннісно зорієнтованому освітньому просторі підвищується результативність навчання, розвиваються комунікативні навички, які зберігаються протягом усього життя. Освітній процес має стати основою для форму-

вання світогляду особистості, забезпечуючи її самореалізацію та самовизначення.

- захист та зміцнення здоров'я молодого покоління на всіх стадіях його до-рослішання та в сукупності трьох складників – фізичного, психічного, соціально-морального;

- перетворення школи на безпечний центр розвитку, де немає насильства й цькування. Борис Коротяєв мріяв створити такий навчальний заклад або, як він називає, Центр захисту здоров'я дітей, де освітній простір збудовано абсолютно унікальним чином. У ньому немає місця типовим урокам і дзвінкам, виснажливим домашнім завданням і оцінювальній системі, у вигляді поділу дітей на двічників і відмінників. Тут продумано до дрібниць усе, що необхідно для духовного, фізичного та інтелектуального здоров'я дітей. У своїх доробках він детально прописує, як само повинен виглядати такий Центр, з яких приміщень складатися і як правильно в ньому організовувати освітній процес для досягнення поставленої мети;

- створення освітнього середовища, де буде забезпечено гармонійний розвиток усіх головних аспектів особистості, а саме: інтелектуальний (охоплює розвиток розумових здібностей, раннє виявлення індивідуальних творчих задатків, формування пізнавального інтересу й, найголовніше, орієнтація на самостійний, творчий пошук знання, щоб кожен учень міг творити свою незалежну думку й самого себе); моральний (акцентований на вихованні соціально відповідальної особистості); фізичний (сприяє вихованню дисципліни, підвищенню продуктивності роботи, надає можливість відчувати власні сили); трудовий (набуття вмінь і навичок у світі фізичної праці, формування переконання щодо необхідності праці, бережливого ставлення до неї) та естетичний (формування відчуття прекрасного, гармонізація всебічного розвитку особистості).

Усі перелічені аспекти Борис Коротяєв уважав у край необхідними для учнів дитячого та підліткового віку, саме в цей час будується фундамент для зрілої, свідомої, всебічно розвинутої особистості, тому для педагога постає важливе завдання вміло балансувати між видами діяльності.

Пріоритет 2. Реформування мети освіти. Цей пріоритет, як і всі інші, виходить з провідного й орієнтується на створення умов, за яких здійснювалися б усі постулати першого пріоритету.

Борис Коротяєв ще з початку 2000-х років писав, що чинна мета освіти зовсім не досконала й потребує трансформації. Основна її помилка в безпосередньому формуванні в учнів заданого обсягу знань, умінь і навичок відповідно до державних програм та стандартів. Він уважав, що неможливо пересадити в голови учнів весь обсяг навчальних знань, оскільки стандартних розумів у людській природі не існує. Розум кожної окремої людини – явище унікальне, і не лише автономне, а й абсолютно незалежне та самостійне, горде та волелюбне, трепетне та таємне. Так, на думку вченого, мета освіти полягає перш за все у створенні умов та режиму найбільшого психолого-педагогічного сприяння природного, тобто вільного розвитку особистості відповідно до суспільно значущих індивідуальних здібностей і можливостей.

Так, відповідно до наказу МОН № 283 від 23.03.2018 року «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи» особливістю сучасного закладу є «організація такого освітнього середовища, що сприятиме вільному розвитку творчої особистості дитини» (Про затвердження Методичних рекомендацій, 2018).

Проводячи паралель, можна сказати, що особисте бачення Бориса Коротяєва на мету освіти є своєчасним й актуальним і тісно межує із запитамі сьогодення.

Пріоритет 3. Педагогіка партнерства. Одним з ключових компонентів Нової української школи є педагогіка партнерства. Наразі це питання в системі освіти є об'єктом особливої уваги дослідників, зокрема П. Байдаченко, І. Гавриленко, Г. Задорожного, О. Іонової, А. Рибіної, В. Жураковського, І. Мачуліної, З. Сазонової, О. Скідіна, Л. Хижняк та ін., які аналізують різні аспекти педагогіки партнерства. В її основі – демократичний спосіб взаємодії вчителів, учнів та батьків, який спрямований на особистісний розвиток учнів, побудову освітньої траєкторії вихованця. Особливо важливим для педагогіки партнерства є гуманне ставлення вчителя до дитини, яке має поєднуватися з повагою та розумінням один до одного. Між учителем, учнями й батьками мають установитися партнерські взаємини на засадах співпраці та співтворчості.

Педагогіка партнерства передбачає перехід від педагогіки вимог до педагогіки відносин. Це означає, що дещо змінюється стиль взаємин учителя та учнів: не забороняти, а спрямовувати; не управляти, а співкерувати; не примушувати, а переконувати; не командувати, а організовувати; не обмежувати, а надавати свободу вибору. За наявності таких умов дитина має право на помилку, власний погляд, вільний вибір, відчуває зацікавленість учителя в її долі, оптимістично береться за кожену справу (Калько, 2020).

На думку О. Вишневського, сутність педагогіки співробітництва полягає в демократичному та гуманному ставленні до дитини, забезпеченні їй права на вибір, власну гідність, повагу, права бути такою, якою вона є, а не такою, якою хоче її бачити вчитель. Стосунки партнерства складаються там, де діти й дорослі об'єднані спільними поглядами та прагненнями. Педагогіка партнерства бачить в учневі добровільного і зацікавленого соратника, однодумця, рівноправного учасника педагогічного процесу,

турботливого і відповідального за його результати (Вишневецький, 2006, с. 38).

Борис Коротяєв у своїх творах пише, що формування творчої особистості учня можливо тільки в поєднанні з учителем, який творчо працює. При цьому ці відносини повинні бути гуманістичними, спрямованими на спільний пошук і виключати авторитарність, експлуатацію пам'яті й нерозумну схему контролю. Так, науковець відзначав, що «шкільне життя особливе, воно не збігається з домашнім і вуличним. І завдання вчителя – спробувати побудувати його для дітей радісним, щасливим, багатим, різнобічним і повноцінним, тобто таким, яке б створювало кожному дитину як особистість, а не руйнувало передчасно, а також по можливості допомагало їй бути здоровою й щасливою», – писав Борис Коротяєв (Коротяєв, Курило, Савченко, 2010, с. 122).

За твердим переконанням ученого, освітній процес може бути успішним лише тоді, коли всі його учасники, а до них він відносить не тільки учнів, учителів і батьків, а ще й адміністрацію закладу та вище керівництво освіти, працюватимуть злагоджено для досягнення заявленої мети.

Головний критерій вибору вчителем способу проведення занять й організації життя дітей і підлітків – не нашкодити їм і не обманути їхні світлі й радісні очікування, з якими вони йдуть до школи, і самому не обманутися у своїх професійних очікуваннях, також світлих і добрих. У цьому й проявляється гармонізація філософії життя й поведінки дітей і підлітків та філософії професійного життя й поведінки вчителя. А філософія поведінки управлінців і батьків полягає в тому, щоб не заважати такій гармонізації, а допомогати, стимулювати й сприяти її прояву.

Пріоритет 4. *Культ читання.* Читання, уміння здобувати, обробляти й використовувати інформацію, робити самостійно

висновки, розвивати ерудицію є складниками більшості головних компетентностей, які має сформувати Нова українська школа.

Борис Коротяєв завжди наголошував на тому, щоб у пізнавальній діяльності учня перевага надавалася саме читанню. Він уважав, що формування й закріплення в молодших школярів стійкої потреби в щоденному читанні веде не тільки до задоволення їхніх інтересів, до вивчення життя героїв, до накопичення знань про навколишній світ, до прагнення пізнавати життя за допомогою читання все більше й глибше, але й до того, що відволікає дітей від сумнівних і шкідливих дитячих забав, ігор, прагнень, шкідливих комп'ютерних захоплень. Ось чому читання в дитячому віці має бути базовим і провідним елементом у системі щоденних навантажень в оптимальних пропорціях із супутніми навантаженнями. І головна мета в цьому питанні – привчити дітей якомога більше часу, відповідно до індивідуальних можливостей, використовувати для читання і якомога більше прочитувати й переказувати художній і навчальний текст (Коротяєв, 2010, с. 98). У цьому процесі важливо не змушувати читати і вказувати на конкретну кількість сторінок, а створити сприятливий режим, при якому в учня спрацює природний рефлекс поцікавитися «Що ж це за книга?» або кинути виклик самому собі «Чи зможу я стільки прочитати?». Створення такого режиму залежить від професійної майстерності вчителя, від його володіння прийомами педагогічного впливу, мистецтвом постановки та розв'язання різноманітних педагогічних завдань.

Пріоритет 5. *Зміна системи оцінювання й контролю.* Борис Коротяєв заперечував поділ / був проти поділу учнів на «двієчників», «хорошистів» та «відмінників» і у своїх творах закликав керівників навчальних закладів відійти від такої системи оцінювання, за якої, як він уважав, порушуються права молодого поко-

ління та пригнічується фізичне, психічне та соціально-моральне здоров'я. За концепцією НУШ уже діє практика безбального навчання для початкових класів, що, своєю чергою, забезпечує сприятливе психологічне середовище для дітей.

Борис Коротяєв радив переформувати систему оцінювання на самоконтроль, тобто, щоб оцінювання відбувалося не з боку вчителя, а з боку самого учня. Учений пропонував новітню систему контролю, при якій кожен учень, якщо йдеться про школу, за своїм бажанням і власними зусиллями створює та накопичує банк об'єктивних даних про досягнуті успіхи, які з його дозволу повинні офіційно заноситися до його особистого файлу комп'ютерної бази даних у встановлені терміни в процесі всіх років навчання на вічне зберігання. Цей банк даних про досягнення учня може стати головним документом, який найбільш повно та об'єктивно характеризує особу випускника школи. За умови, що всі внесені дані про нього – вивірена правда й визнана публічно.

Учень установлює собі межі, сам уповільнює чи прискорює процес індивідуального сходження на вершину знань. Так, школяр чи студент самостійно вирішує, скільки сторінок навчальної літератури йому прочитати, скільки розв'язати прикладів та завдань, у яких олімпіадах та конкурсах брати участь, які фізичні вправи йому зробити тощо. І так протягом усього навчання досягнуті результати заносити до Банку успіху. Такий підхід дозволяє учню розуміти, що індивідуальні досягнення та відповідні показники повністю залежать не від учителя, а від нього самого, від витрат його власної праці, вольових зусиль.

Пріоритет 6. Автономія шкіл.

Борис Коротяєв є зятим прихильником ідеї щодо надання більшої самостійності закладам освіти. Так, у своїх «Коротких нотатках про головне» він пише: «НАПН України має домогтися того, щоб стати

справжнім та науковим центром та набути статусу самостійної та незалежної від Міністерства освіти і науки, але підзвітної якимось іншим державним чи громадським органам. Але це питання потребує окремого обговорення. Академія має бути орієнтована на розробку принципово нових проектів щодо організації діяльності навчальних закладів різних типів, які б випереджали час на 40 – 50 років та надійно захищали права всіх тих, хто в них навчається. І не лише захищали, а й несли відповідальність за якість життя своїх випускників упродовж цих 40 – 50 років. Наголошую, не за якість програми знань, умінь, навичок, а за якість способу життя своїх випускників, який би гарантовано захищав їхні права на вільний розвиток та збереження всіх трьох сторін здоров'я! Все це реально і можливо, якщо сама академія виявить волю і знайде сили захистити своє ім'я від свавілля та втручання у свої справи» (Коротяєв, 2016, с. 80).

Директори шкіл зобов'язані подбати про те, щоб школа, за яку відповідає кожен з них, мала свою особливість і не була б схожою на жодну іншу. І щоб усі учні та педагоги без винятку приходили до школи з великою радістю, щоб у них була можливість виявляти творчий потенціал та самостійно коригувати освітній процес. Борис Коротяєв писав: «Вірю і сподіваюся, що кожен директор школи, якщо він всією душею переживає за здоров'я своїх учнів, здатний створити таку школу (авторську!). За умови, що він:

- Виявить свою сміливість та кине виклик системі, попередньо підготувавши себе теоретично, тобто глибоко осмисливши те головне, що викладено у цій статті та інших джерелах.

- Зуміє запалити ідеї оновлення школи, зробити її школою успіхів та радості для всього колективу школи, у тому числі учнів, вчителів, працівників, батьків» (Там само, с. 81).

Такими сміливими ідеями Борис Коротяєв завжди відрізнявся, бо дуже

чітко розумів приховані, проблемні, глибинні пласти, що лежать в основі всього освітнього простору, і намагався це виправити впродовж своєї майже 70-річної професійної діяльності. Сьогодні ці ідеї, які так активно пропагував Борис Коротяєв під час своєї плідної професійної діяльності, знайшли своє відображення в основних положеннях Нової української школи.

Вільну людину може сформувати лише вільна особистість. Сучасна школа скаута кайданами бюрократії та надмірного контролю. Нова школа матиме широку автономію. Так, школи зможуть самостійно формувати освітні програми, складати навчальні плани і програми з навчальних предметів відповідно до стандартів середньої освіти та досягнень сучасної науки, обирати підручники, методики навчання і виховання, розвивати навчально-матеріальну базу. Держава гарантуватиме академічну, організаційну, кадрову та фінансову автономію закладів освіти (Нова українська школа, с. 25).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, звернення до науково-педагогічної спадщини Бориса Коротяєва в умовах нинішнього реформування освітньої галузі зумовлене її високим демократичним, новаторським та прогностичним потенціалом, потребою актуалізувати провідні ідеї, різні аспекти і напрями історико-педагогічного досвіду. Здобутки вченого можуть бути плідно використані як дієвий інструмент виховного впливу на професійне й особистісне становлення молодого покоління, урахуваючи сучасні освітні запити.

Подальшого обґрунтування та нового трактування в умовах освітньої реформи потребують педагогічні погляди Бориса Коротяєва, що неодмінно допоможе в розв'язанні актуальних проблем сучасної педагогічної та управлінської практики.

Література

Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Дрогобич : Коло, 2006. 326 с.

Гнізділова О. Науково-педагогічна школа професора Б. І. Коротяєва. *Педагогічні науки*. 2013. Вип. 2. С. 61–66.

Калько І. В. Педагогіка партнерства як умова реалізації завдань розвитку особистості в контексті Нової української школи. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 21. Т. 1. С. 33–36. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.1-6>.

Коротяєв Б. І. Педагогіка у питаннях, відповідях та прогностичних очікуваннях : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. України / Краматорський економіко-гуманітарний ін-т. Донецьк : ТОВ «Лебідь», 2000. 163 с.

Коротяєв Б. І., Курило В. С. Освітній простір: очікування та виклики часу й життя : монографія. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2009. 308 с.

Коротяєв Б. І., Курило В. С., Савченко С. В. Педагогічна філософія : кол. моногр. / Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ : Вид-во «ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. 340 с.

Коротяєв Б. Короткі нотатки про головне в моїх опублікованих роботах. Або про те, що приховано в їх підтексті. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2016. № 1–3. С. 78–81.

Мороз Я. Е. Систематизація науково-педагогічної спадщини Бориса Коротяєва. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2020. № 2(1). С. 16–20. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2020-2\(333\)-1-16-20](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2020-2(333)-1-16-20).

Мороз Я. Е. Життєвий і творчий шлях науковця, педагога-новатора Бориса Коротяєва. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2022.

X (102). P. 33–35. DOI: <https://doi.org/10.31174/SEND-PP2022-263X102-08>.

Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи: Наказ МОН № 283 від 23.03.2018 року. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nop/3metodichni-rekomendatsii.pdf>.

References

Vyshnevskiy, O. (2006). Teoretychni osnovy suchasnoi ukrainskoi pedahohiky [Theoretical Foundations of Modern Ukrainian Pedagogy]. Drohobych: Kolo [in Ukrainian].

Gnizdilova, O. (2013). Naukovo-pedahohichna shkola profesora B. I. Korotiaieva [Scientific and Pedagogical School of Professor B. I. Korotyayev]. *Pedahohichni nauky – Pedagogical Sciences*, 2, 61–66 [in Ukrainian].

Kalko, I. V. (2020). Pedahohika partnerstva yak umova realizatsii zavdan rozvytku osobystosti v konteksti Novoi ukrainskoi shkoly [Partnership Pedagogy as a Condition of Implementation of Personality Development Tasks in the Context of the New Ukrainian School]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative Pedagogy*, 21, 33–36. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2019.21.1-6> [in Ukrainian].

Korotiaiev, B. I. (2000). Pedahohika u pytanniakh, vidpovidiakh ta prohnostychnykh ochikuvanniakh [Pedagogy in Questions, Answers and Prognostic Expectations]. Donetsk: TOV «Lebid» [in Ukrainian].

Korotiaiev, B. I., & Kurylo, V. S. (2009). Osvitnii prostir: ochikuvannia ta vyklyky chasu y zhyttia [Educational Space: Expectations and Challenges of Time and Life]. Luhansk: Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka» [in Ukrainian].

Korotiaiev, B. I., Kurylo, V. S., & Savchenko, S. V. (2010). Pedahohichna filosofiiia [Pedagogical Philosophy]. Luhansk: DZ LNU imeni Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].

Korotiaiev, B. I. (2016). Korotki zamitky pro holovne u moikh opublikovanykh robotakh. Abo pro te, shcho prykhovano v yikh pidteksti [Brief Notes on the Main in My Published Works. Or About What is Hidden in Their Subtext]. *Dyректор shkoly, litseiu, himnazii – Director of a School, Lyceum, Gymnasium*, 1–3, 78–81 [in Russian].

Moroz Ya. E. (2020). Systematyzatsiia naukovo-pedahohichnoi spadshchyny Borysa Korotiaieva [Systematization of the Scientific and Pedagogical Heritage of Boris Korotyayev]. *Pedahohichni nauky – Pedagogical Sciences*, 2(1), 16–20. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2020-2\(333\)-1-16-20](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2020-2(333)-1-16-20) [in Ukrainian].

Moroz, Ya. E. (2022). Zhyttievyi i tvorchiy shliakh naukovtsia, pedahoha-novatora Borysa Korotiaieva [Life Path of Scientist, Teacher-Innovator Boris Korotyayev]. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, X (102), 33–35. DOI: <https://doi.org/10.31174/SEND-PP2022-263X102-08> [in Ukrainian].

Nova ukrainska shkola: kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly [New Ukrainian School: Conceptual Foundations of Secondary School Reform]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].

Pro zatverdzhennia Metodichnykh rekomendatsii shchodo orhanizatsii osvitnoho prostoru Novoi ukrainskoi shkoly: Nakaz MON № 283 vid 23.03.2018 roku [On the Approval of Methodological Recommendations Regarding The Organization of the Educational Space of the New Ukrainian School: Order of the Ministry of Education and Culture No. 283 of March 23, 2018]. (2018). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nop/3metodichni-rekomendatsii.pdf> [in Ukrainian].

Мороз Я. Е. Педагогічні ідеї Бориса Коротяєва в концепції «Нової української школи»

У статті проведено порівняльний аналіз педагогічних ідей відомого українського педагога, практика Бориса Івановича Коротяєва з концепцією Нової української школи. Виявлено, що багато аспектів, відображених у концепції, перегукуються з провідними ідеями вченого. Зокрема такі, як: педагогічна творчість, розвиток гармонійної особистості, дитиноцентризм, виховання мислячої та самостійної особистості, культ читання, педагогіка партнерства, реформування мети освіти та системи оцінювання й контролю, автономія шкіл.

Педагогічні ідеї Бориса Коротяєва спрямовані на формування здорової, творчої особистості з урахуванням усіх її життєвих потреб, яка б працювала на благо собі, Батьківщині і суспільству загалом. Його педагогічна система співзвучна з ключовою реформою НУШ, основним напрямом якої є також збереження цінностей дитинства, гуманізація навчання, особистісний підхід, створення комфортного навчально-предметного середовища, яке сприяє вияву творчості дітей.

Стислий огляд окремих ідей педагога підтверджує своєчасність і значущість науково-педагогічного доробку вченого і спонукає до адаптації інших новаторських ідей, що можуть стати надійним підґрунтям побудови національної освіти та розвитку нової української школи.

Ключові слова: концепція, Нова українська школа, педагогічна спадщина, педагогічні ідеї Бориса Коротяєва, реформування освіти, виховання.

Moroz Ya. E. Pedagogical Ideas of Borys Korotiaiev in the Concept of the «New Ukrainian School»

In the article a comparative analysis of the pedagogical ideas of the famous Ukrainian teacher, practitioner, Borys Ivanovych Korotiaiev, with the concept of the New Ukrainian School has been performed. It has been revealed that many aspects reflected in the concept resonate with the leading ideas of the scientist. Including the following: pedagogical creativity, the development of a harmonious personality, child-centeredness, the education of a thinking and independent personality, the cult of reading, partnership pedagogy, reformation of the goal of education and the system of control, school autonomy.

Pedagogical ideas of Borys Korotiaiev are aimed at forming a healthy, creative personality, taking into account all its life needs, which would work for the benefit of itself, the Motherland and society as a whole. His pedagogical system is consistent with the key reform of the «New Ukrainian School», the main direction of which is also the preservation of childhood values, humanization of learning, personal approach, creation of a comfortable educational and subject environment that promotes the expression of children's creativity.

A brief review of individual ideas of the teacher confirms the timeliness and significance of the scientific and pedagogical work of the scientist and encourages the adaptation of other innovative ideas that can become a reliable basis for the construction of national education and the development of the New Ukrainian School.

Keywords: concept, New Ukrainian School, pedagogical heritage, pedagogical ideas of Borys Korotiaiev, education reform, education.

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

